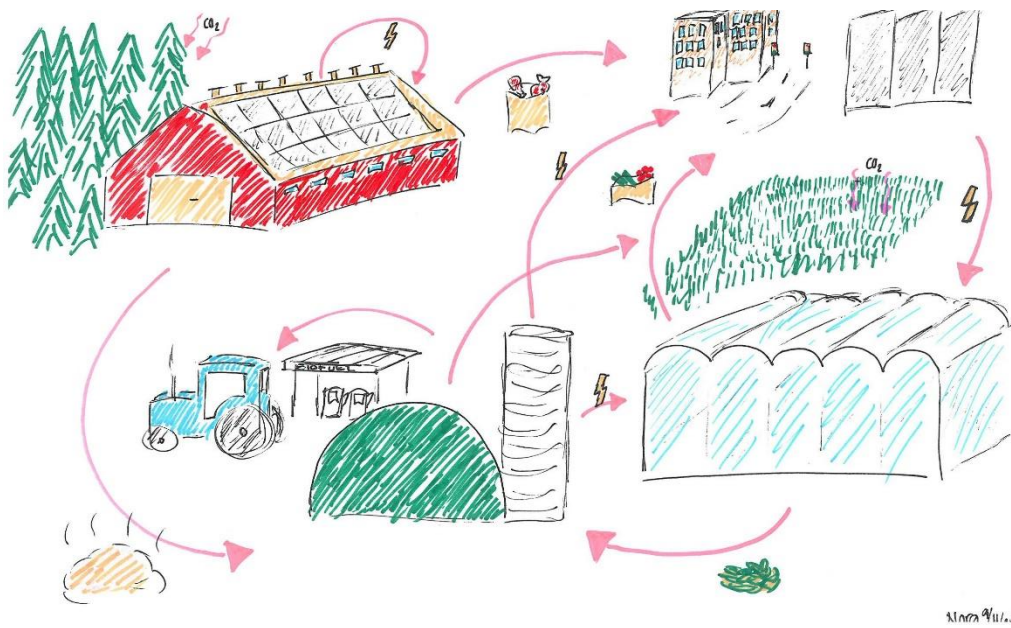

Slutrapport för projektet

Smarta Lösningar!

- På min gård i lokala nätverk

1.8.2017 – 30.11.2018

INNEHÅLL

1. PROJEKTINFORMATION.....	2
1.1 Projektets ägare	2
1.2 Projektets namn och projektsignum.....	3
2. SAMMANFATTNING.....	4
3. RAPPORT.....	5
3.1 Projektets mål.....	5
3.1.1. De mål på en högre nivå som projektet ingår i	5
3.1.2. Målen för projektet.....	5
3.2 Genomförande	6
3.2.1. Åtgärder	6
3.2.2. Tidtabell	7
3.2.3. Resurser	7
3.2.4. Organisering av genomförandet	8
3.2.5. Kostnader och finansiering	8
3.2.6. Rapportering och uppföljning	9
3.2.7. Hypoteser om genomförandet och risker	9
3.3 Samarbetspartners.....	10
3.4. Resultat och verkningar.....	11
4. FÖRSLAG TILL FORTSATTA ÅTGÄRDER.....	16
5. UNDERTECKNARE.....	18

1. PROJEKTINFORMATION

1.1. PROJEKTETS ÄGARE

Projektägare är Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur/Yrkesakademin i Österbotten

Kontaktperson:

Utvecklingschef:

Kenneth Heimdahl

Tfn: 050-552 3539

kenneth.heimdahl@yrkesakademin.fi

Campus Kungsgården

Kungsvägen 37A, 65380 VASA

Projektledare:

Ann-Sofi Ljungqvist

Tfn: 044-750 3220

ann-sofi.ljungqvist@yrkesakademin.fi

Projektplanerare

Nora Backlund

Tfn: 044-0797079

nora.backlund@mtk.fi

Projektet administreras av Yrkesakademin i Österbotten, enheten för utvecklingstjänster i Gamla Vasa. Ansvarig för projektet är utvecklingschef Kenneth Heimdahl och som projektledare fungerar utbildare Ann-Sofi Ljungqvist och projektplanerare Nora Backlund. Svenska Österbottens Förbunds ekonomichef ansvarar för projektets bokföring.

1.2. PROJEKTETS NAMN OCH PROJEKTSIGNUM

Namn: Smarta Lösningar! – På min gård i lokala nätverk

Projektid: 1.8.2017 – 30.11.2018.

Projektnummer: 48659

2. SAMMANFATTNING

”Smarta lösningar – på min gård i lokala nätverk ” var ett informations- och kartläggningsprojekt, vars syfte är att kartlägga de österbottniska producenternas behov av samt intresse för att delta i olika utvecklingsåtgärder som befrämjar cirkulär ekonomi.

Projektet kartlade nuläget inom SITRAs fem insatsområden och förutsättningarna för att kunna förverkliga cirkulär ekonomi i den österbottniska jordbruksbranschen. Projektets målsättning var också att skapa och stärka samarbets- och kunskapsnätverk till stöd för utvecklingen av cirkulär ekonomi. Projektet ordnade informations- och diskussionstillfällen med temat ” Cirkulär ekonomi - nuläge och framtid”, samt seminarier på aktuella ämnen i anslutning till cirkulär ekonomi på jordbruket.

Målgruppen för projektet var i huvudsak svenskspråkiga producenterna i Österbotten. Projektet har också aktivt samarbetat med organisationer med nära anknytning till cirkulär ekonomi och primärnäringen, såsom SLC; Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f., Österbottens svenska producentförbund r.f., Lantbrukssällskapet i Österbotten, samt andra projekt eller organisationer som arrangerat liknande verksamhet till samma målgrupp i Finland.

Under projekttiden genomfördes följande åtgärder, kartläggning av förutsättningarna för cirkulär ekonomi på jordbruken i regionen, genom webbenkät till branschens rådgivare och landsbygdssekreterare, intervjuer och diskussionstillfällen med producenter och andra aktörer som påverkar eller påverkas av cirkulär ekonomi i branschen. Projektet har också sysslat med

informationsspridning om jordbrukets roll i en cirkulär ekonomi, samt deltagit i nätverksträffar för att skapa nätverk för cirkulär ekonomi i Österbotten, men också för att skapa nationellt nätverk för cirkulär ekonomi i jordbruket.

Utvärderingen av Smarta Lösningar! gav som förslag på fortsatta åtgärder att lyfta fram goda exempel på jordbrukets roll i cirkulär ekonomi. Konkreta exempel på hur cirkulär ekonomi fungerar torde öka intresset för tematiken. Projektet Kursgården 20+, vid Yrkesakademin kommer att jobba med framtidsverkstäder under kommande projektperiod. En viktig åtgärd är att lyfta upp framtiden och jobba kring långsiktigt tänk inom branschen.

3. RAPPORT

3.1. PROJEKTETS MÅL

3.1.1. DE MÅL PÅ EN HÖGRE NIVÅ SOM PROJEKTET INGÅR I

Projektets mål på en högre nivå är enligt programmet för utveckling av landsbygden i Fastlands Finland 2014-2020.

Åtgärd 1.2: Informationsförmedling och demonstrationer.

Delåtgärd: Informationsförmedling, demonstrationsåtgärder, utveckling

3.1.2. MÅLEN FÖR PROJEKTET

Smarta Lösningar! – På min gård i lokala nätverk är ett informations- och kartläggningsprojekt vars syfte är att kartlägga intresse och förutsättningar för cirkulär ekonomi i österbottniska jordbruksbranschen.

Målsättningar för projektet var:

1. Delta i olika utvecklingsåtgärder vars syfte är att befrämja cirkulär ekonomi. Projektet kartlägger också nuläget inom Sitras s.k. fem insatsområden och

förutsättningarna för att kunna förverkliga cirkulär ekonomi i den österbottniska jordbruksbranschen.

2. Att ordna informations-och diskussionstillfällen med temat "Cirkulär ekonomi - nuläge och framtid"
3. Att skapa och stärka samarbets- och kunskapsnätverk till stöd för utvecklingen av cirkulär ekonomi i Österbotten.

Hur dessa målsättningar förverkligats under projekttiden finns beskrivet i punkt 3.2 Genomförande.

3.2. GENOMFÖRANDE

3.2.1. ÅTGÄRDER

För att kartlägga behov och intresse för att delta i utvecklingsåtgärder som befrämjar cirkulär ekonomi använde vi oss av på förhand bestämda metoder. När projektet kom igång anpassades redskapen enligt målgruppen.

Kartläggning

Under projekttiden har intresse och förutsättningar för cirkulär ekonomi kartlagts i den österbottniska jordbruksbranschen. Kartläggningen har skett genom diskussioner med jordbrukare i regionen. Projektet har erbjudit diskussionstillfällen för ÖSPs lokalavdelningar på temat cirkulär ekonomi i jordbruket. Projektet har också varit inbjudet på övriga jordbrukarmöten för att diskutera ämnet.

Webbenkät

I slutskedet av projektet skickades en webbenkät ut till jordbruksbranschens rådgivare i Österbotten. I det här skedet av projektet fanns en uppfattning om kunskapen om cirkulär ekonomi bland producenterna. Genom att skicka

enkäten till rådgivare och landsbygdssekreterare Enkäten gav en bra insyn i kunskapen om cirkulär ekonomi bland rådgivare samt hur man ser på cirkulära åtgärder i det österbottniska jordbruket. Enkäten hittas i bilaga 3.

Intervjuer

Intervjuer har gjorts kontinuerligt under projektets gång, diskussioner med enskilda jordbrukare och representanter för producentorganisationer har gett en bredare bild av jordbrukets aktuella farhågor. Även representanter från andra organisationer eller projekt med anknytning till temat har bidragit med värdefulla synpunkter till kartläggningen.

Seminarier och diskussionstillfällen

Smarta Lösningar! har ordnat diskussionstillfällen med producentföreningar i regionen om cirkulär ekonomi och jordbrukets framtid. Därtill har projektet deltagit i möten med näringen där diskussionstillfället hållits som avslutande punkt på agendan.

Projektplanerare Nora Backlund, har också hållit föreläsningar och workshops om projektets tematik för studerande vid Yrkesakademin i Österbotten. I samarbete med internationella projektet EBAMA har Nora Backlund lett en diskussion kring cirkulär ekonomi i Finland och vidare om cirkulär ekonomi på lantbruken, för internationella gäster från lantbruksutbildningar i Europa.

Projektet Smarta Lösningar! fungerade som medarrangör för två seminarier under projekttiden tillsammans med nära liggande projekt.

Tillsammans med Ekologiska föreningen i Österbotten, projektet AgroTillväxt vid Österbottens svenska lantbrukssällskap och YA!-projektet EkoNu! ordnades ett seminarium kring markbördighet på Norrvalla i Vörå i April 2018. Rubriken på seminariet var "Organiska gödselmedel, spårämnen och jordförbättringsmaterial".

Det andra seminariet var ett större heldagsevenemang i samarbete med projektet Matriket Österbotten. Seminariet handlade om klimatsmarta proteiner, såväl som livsmedel, foder och för jordhälsan. Seminariet besöktes av producenter, livsmedelssakkunniga, förädlare och andra aktörer inom mat- och jordbruk. Föreläsningarna spelades in av YA!-projektet Boden.

Informationsspridning

Projektet utarbetade inledningsvis en hemsida för projektet, <http://smartalosningar.fi>, med nyckelpunkter över vad cirkulär ekonomi innebär på jordbruket eller i anslutning till jordbruket. Behovet att sprida information om cirkulär ekonomi visade sig vara stort. Projektet har också haft en egen Facebook-sida där det delats aktuella artiklar i ämnet. Projektplaneraren har använt Twitter för att sprida information om projektet till samarbetsnätverk. Projektets slutrapport med bilagor finns på projektägarens hemsida, www.yrkesakademin.fi.

Media

Projektet Smarta Lösningar! fick bra media synlighet i samband med att projektet startade upp under hösten 2017. Projektet fick synlighet i Vasabladet och Landsbygdens Folk i samband med Klimatsmarta Proteiner seminariet. Seminariet fick positiv respons av föreläsarna på sociala medier, bland annat på LinkedIn och Twitter.

Samarbetsringar, skapa och stärka

Projektet har samarbetat med andra organisationer som jobbar kring cirkulär ekonomi i regionen, ett kluster för cirkulär ekonomi utvecklas av VASEK för att knyta samman aktörer inom cirkulär ekonomi. Nätverk har också skapats med aktörer som jobbar med jordbruksbranschens cirkulära ekonomi, specifikt, på nationell nivå.

3.2.2. TIDTABELL

Projektet genomfördes under tiden 1.1.2017-30.11.2018.

3.2.3. RESURSER

Personresurser YA!

Projektets verksamhetsaktörer har varit heltidsanställda projektplanerare: Nora Backlund och timanställda: projektledare Ann-Sofi Ljungqvist, utvecklingschef Kenneth Heimdahl, projektekonom Lis-Helen Ekman, projektredovisningsassistent Ann-Sofi Kortell, webbmaster Niklas Forsberg.

Personresurser, arvode

Jordbrukare Bjarne Mara har med sina praktiska kunskaper deltagit i projektet

Fysiska resurser YA!

Arbetsrum, dator, telefon, mötesutrymmen.

3.2.4. ORGANISERING AV GENOMFÖRANDET

Projektets verksamhet har letts av projektledare Ann-Sofi Ljungqvist, och projektplanerare Nora Backlund har skött projektets löpande verksamhet.

Projektplaneraren har planerat, organiserat och genomfört de åtgärder som gjorts under projekttiden. Projektplaneraren har också fungerat som kontaktperson till samarbetsorganisationer och andra intressenter gällande verksamheten.

Projektets verksamhet har planerats i en arbetsgrupp bestående av projektplanerare Nora Backlund, projektledare Ann-Sofi Ljungqvist och jordbrukare Bjarne Mara.

Projektets administration, bokföring och liknande uppgifter har utförts av projektekonom och ekonomiassistent inom Yrkesakademien i Österbotten.

3.2.5. KOSTNADER OCH FINANSIERING

Budgeten för projektet uppgår till 87 892€ och finansieras till 100 % av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Österbotten.

Kostnaderna för tiden 1.8.2017 – 30.11.2018

Löneutgifter 69 178,83 €

Arvode 491,59 €

Köptjänster 1 775,19 €

Flatrate 24% 16 602,91 €

Totalt: 88 048,52 €

3.2.6. RAPPORTER OCH UPPFÖLJNING

Uppföljning och rapportering om projektet sköts av projektekonom Lis-Helen Ekman, projektredovisningsassistent Ann-Sofi Kortell, projektplanerare Nora Backlund och projektledare Ann-Sofi Ljungqvist.

3.2.7. HYPOTESER OM GENOMFÖRANDE OCH RISKER

Utmaningar med Smarta Lösningar! ansågs under projekttiden vara följande:

Brett utvecklingsområde

En utmaning med Smarta Lösningar! ansågs vara ämnets bredd. Risken fanns att innehållet skulle bli för spretigt för att nå resultat.

Svagt intresse för ämnet

Redan i början av projekttiden framkom att branschen hade väldigt lite kunskap eller kände överhuvudtaget inte till termen cirkulär ekonomi. Projektets verksamhet behövde anpassas efter detta.

Andra utmaningar inom jordbruket

Jordbruksbranschen kämpar med andra bekymmer, som under det gångna året brukat mycket av producenternas och intressebevakarnas resurser. Det blev av större vikt att kunna koppla ihop cirkulär ekonomins roll i helheten.

Som utmaning vid projektets början ansågs också vara att hitta en person med tillräcklig kunskap för att driva projektet.

3.3. SAMARBETSPARTER

För att kartlägga förutsättningarna för att utveckla cirkulär ekonomi på jordbruken i svenska Österbotten har projektet samarbetat med andra projekt och organisationer som har en beröringspunkt till primärnäringen eller cirkulär ekonomi. Österbottens svenska producentförbund, ÖSP, och dess lokalavdelningar har varit till god hjälp för projektet. En handfull lokalavdelningar har varit i kontakt gällande temat och diskussionstillfällen har ordnats med nästan alla av dessa.

När projektets verksamhet inleddes hösten 2017, inleddes omgående en diskussion med VASEK och projektet Cirkulär Ekonomi i Korsholm. Målet för det projektet är att locka företag och skapa kluster för cirkulär ekonomi. Under hela projekttiden har det förts dialog med VASEKs projekt som gynnat båda. Det har varit till stor vikt att upprätthålla ett nätverk med andra aktörer som jobbar med cirkulär ekonomi.

Under vintern 2017 var Smarta Lösningar! involverad i en föreläsningsserie som turnerade i Österbotten. Vasa Universitets projekt DIGI-BOTNIA arrangerade föreläsningsserien som berörde digitalisering i jord- och skogsbruk. Smarta Lösningar! deltog med en programpunkt kring framtidens jordbruk; cirkulärt och digitalt. Föreläsningsserien kunde ersätta diskussionstillfällena på en del håll i regionen, i och med att föreläsningarna avslutades med diskussion. Att få medverka med flera andra aktörer inom jord- och skogsbruk på denna föreläsningsserie gav projektet bra synlighet och många nya kontakter som kom bra till nytta senare under projekttiden.

Ett flertal andra organisationer, allmännyttiga föreningar och projekt har varit delaktiga under projekttiden för att bidra med värdefull kunskap och synpunkter på Smarta Lösningar!. Därtill har projektet också kunnat bidra med sakkunskap om cirkulär ekonomi för internationella gäster vid Yrkesakademien, via projektet EBAMA, samt som rådgivare för den svenskspråkiga AgroBisnes utbildningen vid Karleby universitetcenter, gällande utbildningsdelen om cirkulär ekonomi.

3.4. PROJEKTETS RESULTAT OCH VERKNINGAR

Projektets slutrapport med bilagor finns på projektägarens hemsida, www.yrkesakademien.fi. Vid jämförelse av projektets målsättning kan man notera följande resultat:

Projektet kartlägger nuläget inom Sitras s.k. fem insatsområden och förutsättningarna för att kunna förverkliga cirkulär ekonomi i den österbottniska jordbruksbranschen.

Under hela projekttiden har cirkulär ekonomi aktivt varit på agendan inom många områden. All diskussion om ämnet och den synlighet det fått har varit och är viktig för alla aktörer som jobbar med cirkulär ekonomi. Genom nätverka med andra aktörer inom cirkulär ekonomi har en tydlig bild skapats av nuläget inom Sitras fem insatsområden, dessa är:

- Hållbara livsmedelssystem
- Skogsbaserade kretslopp
- Tekniska kretslopp
- Mobilitet och logistik
- Gemensamma åtgärder

Nya aktörer har dykt upp inom dessa områden, och Sitra har gjort upp en katalog över aktörer inom de olika insatsområdena. I Österbotten har man aktivt fört fram cirkulär ekonomi under hösten 2018, en aktiv diskussion i media gällande företagsetablering och byggande inom cirkulär ekonomi har också öppnat upp ögonen för cirkulär ekonomi i jordbruksbranschen, i alla fall lite. Genom att följa med andra jordbruksprojekt som arbetar med näraliggande frågor; klimatsmarta jordbruk, näringskretslopp och förnybarenergi har en uppfattning fåtts om hur cirkulär ekonomi kunde förverkligas i den österbottniska jordbruksbranschen. Det som ännu saknas är den lokala kännedomen bland jordbrukarna om vad cirkulär ekonomi innebär.

Ordna informations-och diskussionstillfällen med temat "Cirkulär ekonomi - nuläge och framtid"

Projektet har ordnat diskussionstillfällen med producentföreningar i Replot, Kvevlax, Purmo och Södra Korsholm. Därtill har projektet deltagit i

möten där diskussionstillfället hållits som avslutande punkt på agendan. Under dessa tillfällen har man tillsammans med jordbrukarna diskuterat jordbrukets situation idag och hur framtiden ser ut med dagens utveckling. Jordbrukarna har visat sin oro för jordbrukens överlevnad, också med tanke på sämre skördar under några säsonger. Diskussionerna har väckt tankar om nya lösningar på jordbruken, om nya affärsmodeller som kunde lämpa sig på olika jordbruk, eller nya energilösningar. Diskussionerna har bidragit till insikter om att jordbrukarna aktivt behöver jobba för att finna lösningar för att bedriva ett ekonomiskt och miljömässigt hållbart jordbruk. Cirkulär ekonomi kommer att vara viktigt på jordbruken framöver, även om terminologin som används är annan.

Jordbrukarna har visat störst intresse för olika hållbara energilösningar. Biogasanläggningen i Jeppo väcker ofta diskussioner, den ses bland jordbrukarna som ett utmärkt exempel på hur näringen från jordbruket kan tas väl tillvara. Jordbruksplasten är ett annat ämne som nästan alltid kommit upp under diskussionstillfällena. För jordbrukaren är plasten ett avfall, och en utgift att bli av med. 4H-föreningarna runt om i landet tar avgiftsfritt emot en del av plasten, men endast utsädes och gödselsäckar. Insamlingskampanjen är uppskattad bland jordbrukarna, men den stora mängden plast som kommer från balar förblir ännu en utgift för jordbrukaren. Men även de gångna odlingsäsongernas extrema väder har aktiverat jordbrukarnas syn på klimatförändringar. Branschen har reagerat på behovet att anpassa sig till extrema förhållanden under odlingsäsongen, en kall och våt sommar som följdes av en torr och varm, väckte upp diskussionen.

Projektet har också deltagit i en seminarierunda i svenska Österbotten på temat Digitalisering i jord- och skogsbruksbranschen. Smarta Lösningar deltog som föreläsare med temat Digitalisering och cirkulär ekonomi. Digitalisering går till en stor del hand i hand med cirkulär ekonomi på jordbruket. Tekniska hjälpmedel underlättar arbetet och bidrar till att resurser inte går till spillo. Förutom att digitala verktyg sparar resurser på

jordbruket bidrar de också till en jämn och hög kvalitet på produkten. Seminarietillfällen har gett upphov till bra diskussioner om hur digitala verktyg kan användas till nytta i olika arbetsmoment på gården. För- och nackdelar har vägts mot varandra och olika synpunkter tagits i beaktande. Jordbrukarna har lyft upp exempel på hur kostnaderna för dyra verktyg kan fördelas och användningsgraden ökas.

Skapa och stärka samarbets- och kunskapsnätverk till stöd för utvecklingen av cirkulär ekonomi i Österbotten.

Ett mål för projektet var att skapa samarbetsringar jordbrukare emellan för att utveckla cirkulär ekonomi i branschen. I och med att kunskapen om cirkulär ekonomi varit liten och framtidstron till viss del saknats har man inte lyckats skapa starka nätverk för önskad utveckling. Däremot har funnits enstaka jordbrukare som intresserat sig för tematiken och tar cirkulär ekonomi i beaktande i utvecklingen av den egna gårdens verksamhet.

Projektet har haft nätverksmöten med andra aktörer inom cirkulär-ekonomi i Österbotten. Genom att aktivt deltagit i olika tillställningar och seminarier har projektet fått synlighet och nätverk byggt upp med näraliggande organisationer och projekt. Naturresursinstitutet Luke ordnade i februari 2018 en nätverksträff för projekt inom cirkulär ekonomi. Det har också varit till stor fördel för projektet att det funnit projekt i regionen som sysslar med cirkulär ekonomi. Genom att delta i seminarier om cirkulär ekonomi, bioekonomi och nya jordbruksformer har man kunnat kartlägga vilka frågor som arbetas med på en nationell nivå, detta kunskapsnätverk har bidragit med information om var utvecklingen inom cirkulär ekonomi, för jordbruksbranschen, är.

Kartlägga de österbottniska producenternas behov av samt intresse för att delta i olika utvecklingsåtgärder vars syfte är att befrämja cirkulär ekonomi.

I projektplanen var förslagen på potentiella utvecklingsområden; förnybara energikällor, maskiner och transporter i jordbruket, näringskretsloppet, gårdsproduktionens sido- och avfallsströmmar samt samarbete gårdar emellan och i lokala nätverk. De flesta av dessa utvecklingsområden har också väckt diskussion i möten med jordbrukare. Därtill har jordbrukarna uttryckt ett behov att hitta fler ben att stå på för att få ekonomisk lönsamhet i jordbruket. Det behovet har tagits i beaktande under projekttiden och projektet har lyft fram förslag på hur jordbrukaren kan bredda sin verksamhet på ett sätt som bidrar till ett miljömässigt hållbart och ekonomiskt lönsamt jordbruk.

Under våra diskussionstillfällen med jordbrukare har intresset för cirkulär ekonomi kartlagts. En kartläggning av potentiella utvecklingsområden hittas i bilaga 1. Termen cirkulär ekonomi och dess innebörd visade sig vara ny för de flesta. Jordbruksbranschen överlag hade inte ännu fokuserat särskilt mycket på cirkulär ekonomi när projektet körde igång. Däremot har det talats om hållbart jordbruk i vissa forum. Oberoende av terminologi har det saknats en aktiv diskussion kring både hållbarhet och framtiden i jordbruksbranschen, en diskussion kring cirkulär ekonomi kunde lyfta fram båda sidor. Det behöver finnas en diskussion om ämnet före jordbrukarna kan ta ställning till deras intresse för utvecklingsåtgärder. Jordbrukarnas centralorganisation, MTK, inledde diskussioner kring cirkulär ekonomi som hot eller möjlighet för branschen under senaste år, med ett inledande seminarium i februari i år. Det säger redan en del kring hur i startgroparna branschen är kring cirkulär ekonomi.

Under senaste tiden har klimatfrågor och jordbrukets framtid fått en större roll i diskussionerna, i skrivande stund kan en förändring i attityder och

förståelse för temat noteras. Det stor förändringarna i klimatet när två senaste odlings säsonger jämförs har haft en bidragande faktor.

En enkät skickades ut till branschens rådgivare och landsbygdssekreterare för att kartlägga kunskapen om, och intresset för cirkulär ekonomi också från deras synvinkel. Enkäten besvarades av en tredjedel av de tillfrågade (34%). Enkäten besvarades under november 2018 och i det läget säger sig 35% av de besvarade känna till vad cirkulär ekonomi innebär på jordbruket, men hela 65% av rådgivarna och lantbrukssekreterarna som besvarat enkäten saknar branschspecifikt kunnande om cirkulär ekonomi eller känner inte till termens betydelse. Bland de fritt formulerade kommentarerna i enkäten framkom att det saknas framtidstro inom branschen och att långsiktiga lösningar på jordbruket därför inte känns aktuella för producenterna. Enkäten speglar sakkunnigas syn på cirkulär ekonomi i jordbruksbranschen i svenska Österbotten. Enkäten i sin helhet och svarsanalysen finns som bilaga 3.

4. FÖRSLAG TILL FORTSATTA ÅTGÄRDER

Projektet utvärderades av projektledare Ann-Sofi Ljungqvist, projektplanerare Nora Backlund, jordbrukare Bjarne Mara samt Henrik Ingo, projektplanerare för Kursgården 20+, och följande förslag på fortsatta åtgärder presenterades.

Delar av Smarta Lösningar! kommer att leva vidare via andra projekt vid Yrkesakademin i Österbotten. Projektet Kursgården 20+ ordnar aktuella kurser för primärproducenter. Beredskap att anpassa sig till extrema väderförhållanden och färdigheter i företagsledning, kan komma att vara viktiga kunskaper för branschen framöver. Projektet Boden Live har som ett mål att synliggöra cirkulär ekonomi i jordbruket via inspelat material och livesändningar. Därtill ska ett kommande ekoprojekt fokusera specifikt på ett av våra kartläggningsområden; jordhälsa och näringskretslopp i marken. Projektet har troligtvis också, via informationstillfällen och seminarier, inverkat på projektets samarbetspartners.

Och allmänheten har möjlighet att ta del av projektets slutrapport med bilagor ; se projekt-ägarens hemsida, www.yrkesakademin.fi.

En viktig åtgärd är att upprätthålla en diskussion om jordbrukets framtid och åtgärder mot en cirkulär ekonomi. Projektet kommer att framföra en skrivelse om olika aspekter i hållbart jordbruk till SLC Svenska lantbruksproducenternas centralförbund. Det största problematiken i att skapa en cirkulär ekonomi i jordbruket är de regionala fokuseringarna, med ojämna fördelning av växtodling och djurproduktion nationellt. Det försvårar näringens kretslopp.

5. UNDERTECKNARE OCH DATUM

Ort och tid

Gamla Vasa 14.3.2019

Kenneth Heimdahl, utvecklingschef